

**האוניברסיטה העברית בירושלים**  
**הפקולטה לדמעי הרוח**  
**המכון ללימודי אסיה ואפריקה**

**החוג ללימודי האסלאם והמזרח התיכון**

**התאסלמות ושערוב: התהוות המזרח התיכון האסלאמי - 38432**  
(סמסטר א' – שו"ת – 2 נ"ז)

יום ושעה: יום שלישי, 14:00-12:30

חדר: 2103 (מדעי הרוח)

מרצה: פרופ' ראובן עמיתי

דוא"ל: [reuven.amitai@mail.huji.ac.il](mailto:reuven.amitai@mail.huji.ac.il)

טלפון: 02-5883607

שעת קבלה: יום שלישי, 16:30-15:30 (חדר 5134)

**תיאור קצר של הקורס:** שתי מגמות חשובות מאוד בעיצוב המזרח התיכון האסלאמי הינן שערוב והתאסלמות/אסלום. בקורס נעקוב אחרי שני התהליכים הללו, הקשורים זה בזה, תוך כדי עיון בגישות תיאורטיות לגבי המרת דת ושינוי לשוני. כמו-כן, נבחן את תהליך ההתאסלמות מעבר למזרח התיכון וגם בעת החדשה, כולל באירופה.

**דרישות הקורס:**

- נוכחות – לפחות 80% (כלומר 11 שיעורים תוך 14).
- קריאת המאמרים בסליבוס כל שבוע ומוכנות לדיון.
- הגשה תרגיל כל שבוע – סיכום של המאמרים הנ"ל (כל אחד, כ-350 מילים).
- התרגיל יוגש בעותק קשיח עד תחילת השיעור.
- תרגיל סופי – הודעה תבוא בהמשך

**ציון הקורס יורכב:**

- 60% מהתרגילים השבועיים
- 30% מהתרגיל הסופי
- 10% השתתפות בשיעור

## מערך השיעורים וקריאת חובה:

### 1. ארגון הקורס; מושגים בסיסיים וחומר רקע נוסף

Lewis R. Rambo, "Conversion," in M. Eliade (ed.), *Encyclopedia of Religion* (New York, 1987), 4:73-79. 564134 שמור אלקטרוני

### 2. גישות תיאורטיות להמרת דת

Arthur Darby Nock, *Conversion: The Old and the New in Religion from Alexander the Great to Augustine of Hippo* (rpt., Oxford, 1965, of Oxford, 1933), 1-16. [BL 85 N65 1965]

### 3. מחמד והכיבושים הראשונים

נחמיה לבציון, "הגירה והתיישבות של נומדים וכובשים מוסלמים כגורם בתהליך ההתאסלמות", בתוך אביגדור שנאן (עורך), *הגירה והתיישבות בישראל ובעולם* (ירושלים, תשמ"ב), עמ' 95-105. [DS 148.3 H34] שמור אלקטרוני 532293

Yohanan Friedmann, "Conditions of Conversion in Early Islam," in Adriana Destro and Mauro Pece (eds.), *Rituals and Ethics: Patterns of Repentance, Judaism, Christianity, Islam. Second International Conference of Mediterranean* (Paris and Louvain, 2004), 95-106. 527564] שמור אלקטרוני

### 4. שערוב

Milka Rubin, "Arabization versus Islamization in the Palestinian Melkite Community during the Early Muslim Period," in A. Kofsky and G. Stroumsa, *Sharing the Sacred: Religious Contacts and Conflicts in the Holy Land, First-Fifteenth Centuries C.E.* (Jerusalem, 1998), 149-162. [DS 123 S53 K6] 564522 שמור אלקטרוני

### 5. אסלום והתאסלמות במדינה האסלאמית המוקדמת

Richard W. Bulliet, "Conversion to Islam and the Emergence of a Muslim Society in Iran," in N. Levtzion, *Conversion to Islam* (New York and London, 1979), 30-51. [BP 52 C66] 564395 שמור אלקטרוני

### 6. מצרים

Ira M. Lapidus, "The Conversion of Egypt to Islam," *Israel Oriental Studies*, 2 (1972), 248-262. 564345 שמור אלקטרוני

Yohanan Friedmann, "A Note on the Conversion of Egypt to Islam," *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, 3 (1981-82), 238-40. 564343 שמור אלקטרוני

### 7. מרכז אסיה: התורכים

Khazanov, Anatoly. "The Spread of World Religions in Medieval Nomadic Societies of the European Steppes." *Toronto Studies in Central and Inner Asia*, 1 (1994), 11-33. [DS 327 T67 S001 1994]

Peter B. Golden, *An Introduction to the History of the Turkic Peoples: Ethnogenesis and State-Formation in Medieval and Early Modern Eurasia and the Middle East* (Wiesbaden, 1992), 211-213. [DS 26 G63]

### 8. מרכז אסיה: המונגולים

Charles Melville, "*Pādshāh-i Islām: The Conversion of Sultan Mahmūd Ghāzān Khān*," *Pembroke Papers*, 1 (1990), 159-177. [DS 252.4 H57 199]

David Morgan, *The Mongols* (Oxford, 1986), 40-44, 167-170. [DS 19 M67]  
שמור אלקטרוני 1470141

9. התקופה הטרם-צלבנית וצלבנית: תהליכי התאסלמות בדרום סוריה - א'

Milka Rubin, "New Evidence Relating to the Process of Islamization in Palestine in the Early Muslim Period-The Case of Samaria." *Journal of the Economic and Society History*, 23/3 (2000), 257-276. 169936  
כתב עת אלקטרוני

Ronnie Ellenblum, "Settlements and Society Formation in Crusader Palestine," in Thomas Evan Levy (ed.), *The Archaeology of Society in the Holy Land* (Leicester, 1995), 502-511. [DS 112 A73 1995] 564521  
שמור אלקטרוני

10. התקופה הבתר-צלבנית: תהליכי התאסלמות בדרום סוריה - ב'

Nimrod Luz, "Aspects of Islamization of Space and Society in Mamluk Jerusalem and its Hinterland," *Mamluk Studies Review*, 6 (2002), 133-154. 434586  
חופשי ברשת

מומלץ:

Frenkel, Yehoshua. "Baybars and the Sacred Geography of Bilad al-Sham: A Chapter in the Islamization of Syria's Landscape." *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*. 25 (2001), 153-170. 1228052  
שמור אלקטרוני

11. אנטוליה והבלקן

Spiro Vryonis, "Religious Change and Continuity in the Balkans and Anatolia from the 14th through the 16th Century," in S. Vryonis (ed.), *Islam and Cultural Change in the Middle Ages* (Wiesbaden, 1975), 127-140. [DS 38.14 V8 1973]

12. דרום ודרום-מזרח אסיה

Merle Calvin Ricklefs, "Islamization in Java: An Overview and Some Philosophical Considerations," in Rafael Israeli and Anthony H. Johns (eds.), *Islam in Asia*, vol. 2 (Jerusalem, 1984), 11-23.

13. העידן המודרני: האסלאם עוד מתרחב

John R. Bowen, "Muslims in the West," in Robert W. Hefner (ed.), *The New Cambridge History of Islam*, vol. 6 (Cambridge, 2010), 218-237.  
ספר אלקטרוני 1881980

14. סיור לימודי

**כפרות נוספת מומלצת:**

Anawati, Georges. "Factors and Effects of Arabization and Islamization in Medieval Egypt and Syria." In Speros Vryonis, ed. *Islam and Cultural Change in the Middle Ages*. Wiesbaden, 1975. 17-41.

Arnold, Thomas. *The Preaching of Islam*. 2nd edn. London, 1913. [BP 50 A7]

Biran, Michal. "The Chaghadaids and Islam: The Conversion of Tarmashirin Khan (1331-34)," *Journal of the American Oriental Society*, 122/4 (2002), 742-752.

Brett, Michael. "The Islamisation of Egypt and North Africa." *The First Annual Levtzion Lecture*. Jerusalem, 2005. [DT 193.5 B45 B724 2006]

Cahen, Claude. "Socio-Economic History and Islamic Studies: Problems of Bias in the Adaption of the Indigenous Population to Islam." In Robert Hoyland, ed. *Muslims and Others in Early Islamic Society*. Aldershot, 2004. 259-276. [BP 171 M84 2002]

Chejne, Anwar. "Islamization and Arabization in al-Andalus: A General View." In Speros Vryinos, ed. *Islam and Cultural Changes in the Middle Ages*. Wiesbaden, 1975. 59-86.

Dennett, Daniel C. *Conversion and the Poll-Tax in Early Islam*. Cambridge, MA, 1950. [HJ233 D45]

DeWeese, Devin. "Islamization in the Mongol Empire." In Nicola Di Cosmo, Allen Frank and Peter B. Golden, eds. *The Cambridge History of Inner Asia: The Chinggisid Age*. Cambridge, 2009. 120-134.

Gervers, Michael and Ramzi Jibrán Bikhazi, eds. *Conversion and Continuity: Indigenous Christian Communities in Islamic Lands, Eighth to Eighteenth Centuries*. "Papers in Mediaeval Studies," 9. Toronto, 1990.

Hoyland, Robert, ed. *Muslims and Others in Early Islamic Society*. Aldershot, 2004. [BP 171 M84 2002]

Leiser, Gary. "The Madrasa and Islamization of the Middle East: The Case of Egypt." *Journal of the American Research Center in Egypt*. 22 (1985), 29-47.

el-Leithy, Tamer. "Sufis, Copts and the Politics of Piety: Moral Regulation in Fourteenth-Century Upper Egypt." In Richard J.A. McGregor and Adam Sabra. eds. *Le développement du soufisme en Égypte à l'époque mamelouke*. Published in *Cahiers des Annales islamologiques*, 27 (2006), 75-119.

Levtzion, Nehemia. "Toward a Comparative Study of Islamization." In N. Levtzion, ed. *Conversion to Islam*. New York and London, 1979. 1-23. [BP 52 C66]

Levtzion, Nehemia and Randall L. Pouwels. "Patterns of Islamization and Varieties of Religious Experience among Muslims of Africa." In N. Levtzion and R.L. Pouwels, eds. *The History of Islam in Africa*. Athens, Oxford and Cape Town, 2000. 1-8.

Little, Donald P. "Coptic Conversion to Islam under the Bahri Mamluks, 692-755/1293-1354." *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*. 39 (1976), 552-569. Reprinted in Donald P. Little, *History and Historiography of the Mamlūks*. London, 1986. [DT 96 L5]

Tsimhoni, Daphne. "The Christians in Israel and the Territories – Disappearance." *The Middle East Quarterly*. 7/1 (Winter 2001), 31-42.

Wasserstein David J. "Islamisation and the Conversion of the Jews." In Mercedes García-Arenal, ed. *Conversions islamiques: Identités religieuses en Islam méditerranéen / Islamic Conversions: Religious Identities in Mediterranean Islam*. Paris, 2001. 49-60.

Wasserstein, David J. "Conversion and the Ahl al-Dhimma." In Michael Cook (gen. ed.), *The New Cambridge History of Islam*. Vol. 4: Robert Irwin, ed. *Islamic Cultures and Societies to the End of the Eighteenth Century*. Cambridge, 2010). 184–208 .

Wood, Philip. "Christians in the Middle East, 600–1000: Conquest, Competition and Conversion." In Andrew Peacock, Bruno de Nicola and Sara Nur Yıldız, eds. *Islam and Christianity in Medieval Anatolia*. Farnham, 2015. 23–50.